

बृन्दावन नगरपालिका, मधेश प्रदेश, रौतहट

नायब प्राविधिक सहायक, चौथो पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रमको रूपरेखा:- यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसारका चरणमा परीक्षा लिइने छ:-

क. प्रथम चरण: लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क: १००

ख. द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क: १५

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण:- लिखित परीक्षा (Written Examination)

विषय	पूर्णाङ्क	उत्तिर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या × अङ्कभार	समय
सेवा सम्बन्धी	१००	४०	वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice)	५० प्रश्न × २ अङ्क=१००	४५ मिनेट

द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता (Interview)

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता	१५	मौखिक

प्रष्टव्य:

१. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।

२. लिखित परीक्षामा यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिनेछ ।

पाठ्यक्रमका एकाइ	१	२	३	४	५	६	७
प्रश्न संख्या	१४	६	६	६	६	६	६

३. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।

बृन्दावन नगरपालिका, मधेश प्रदेश, रौतहट

नायब प्राविधिक सहायक, चौथो पाठ्यक्रम

पत्र/ विषय :- सेवा सम्बन्धी

१. कृषि सम्बन्धी

- १.१ नेपालको संविधान (कृषि तथा खाद्य सम्बन्धी व्यवस्था)
- १.२ निजामती सेवा ऐन, २०४९, तथा नियमावली, २०५० (कर्मचारीको आचरण, विदा र सजाय सम्बन्धी व्यवस्था)
- १.३ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
- १.४ राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१, कृषि विकास रणनीति (२०१५-२०३५)का प्रमुख विशेषताहरू
- १.५ प्रदेश र स्थानीय तहको वर्तमान कृषि संरचना
- १.६ प्रमुख कृषि जन्य वस्तुहरूको उत्पादन लागत तथा मूल्य निर्धारण
- १.७ नेपालको अर्थतन्त्रमा कृषि क्षेत्रको महत्व र नेपालको कृषि क्षेत्रका प्रमुख समस्याहरू
- १.८ नेपालका प्रमुख बालीहरू तथा तिनीहरूको उत्पादन अवस्था
- १.९ कृषि विकासमा कृषि प्रसार, कृषि अनुसन्धान र कृषि शिक्षाको महत्व
- १.१० प्राङ्गारिक कृषि पद्धति र सिद्धान्तहरू
- १.११ कृषि तथा पशुपंक्षी बीमा सम्बन्धी व्यवस्था
- १.१२ कृषि विकासमा ग्रामीण पूर्वाधार (सिंचाइ, कृषि सडक, कोल्डस्टोर, बजार आदि) को महत्व
- १.१३ कृषि आधुनिकीकरण तथा व्यवसायीकरण बारे सामान्य जानकारी
- १.१४ सुदूरपश्चिम प्रदेशको सहकारी ऐन, २०७५
- १.१५ सुदूरपश्चिम प्रदेशको कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्धन ऐन, २०७६
- १.१६ सुदूरपश्चिम प्रदेशमा संचालनमा रहेका कृषि परियोजना तथा कार्यक्रमहरू
- १.१७ सुदूरपश्चिम प्रदेशका मुख्य मुख्य कृषि उत्पादन एवं स्थलहरू
- १.१८ जलवायु परिवर्तन र यसले नेपालको कृषि क्षेत्रमा पुऱ्याएका असर/प्रभावहरू र न्यूनीकरणका उपायहरू
- १.१९ खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सम्बन्धी सामान्य जानकारी

२. बागवानी

- २.१ बागवानीको परिभाषा, नेपालमा बागवानी विकासको आवश्यकता र सम्भावना
- २.२ नेपालमा बागवानीजन्य बालीहरू (फलफूल, तरकारी, आलु तथा मसला)को सिफारिश गरिएका जातहरू
- २.३ प्रमुख फलफूल बालीहरू (आँप, लिची, केरा भुईँकटहर, अम्बा, सुन्तला, स्याउ, किवी, ओखर) को खेती गर्ने उन्नत तरिका, प्रसारण, काँटछाँट, मलखाद व्यवस्थापन, रोग कीराहरू तथा अन्य विकृतिहरू र तिनीहरूको व्यवस्थापन, उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण र ढुवानी
- २.४ फलफूल, तरकारी तथा मसला बाली (अलैंची, अदुवा, बेसार) को नर्सरी स्थापना तथा व्यवस्थापन
- २.५ प्रमुख तरकारी बालीहरू : आलु (Potato), काउली समूह (Cole crops), फल समूह (Fruit vegetables), जरे बाली समूह (Root crops), गानो बाली समूह (Bulb crops), फर्सी समूह (Cucurbits), सागपात समूह (Leafy vegetables) र कोशे बाली समूह (Leguminous vegetables)
- २.६ फलफूल तथा तरकारी खेतीमा हाइब्रीड (वर्णशंकर) जातहरूको प्रयोग र महत्व
- २.७ बेमौसमी तरकारी खेती प्रविधि (प्लाष्टिक घर, ग्रीन हाउस, एग्री नेट हाउसमा खेती) को आवश्यकता र महत्व
- २.८ करेसावारी (Kitchen Garden) को परिभाषा, महत्व र व्यवस्थापन तरिका
- २.९ बाली उत्पादन उपरान्तका क्षतिहरू र न्यूनीकरणका उपायहरू (उत्पादन लिने उचित समय, फलफूल पकाउने, भण्डारण, सफाइ, छनौट, क्युरिङ्ग, ग्रेडिङ्ग, मैन लगाउने, उपचार, कोल्ड चेन)
- २.१० तरकारी बीउ उत्पादन प्रविधि: आलु, काउली समूह, जरे बाली, फल समूह, लहरे बाली
- २.११ तरकारी खेती बाली पात्रो
- २.१२ उच्च घनत्व फलफूल खेती प्रविधि (High Density Planting)

बृन्दावन नगरपालिका, मधेश प्रदेश, रौतहट

नायब प्राविधिक सहायक, चौथो पाठ्यक्रम

३ कृषि प्रसार

- ३.१ कृषि प्रसार-परिचय, अवधारणा, सिद्धान्त, महत्व र विशेषताहरू
- ३.२ कृषि प्रसार कार्यकर्ता र निजमा हुनुपर्ने गुणहरू
- ३.३ नेपालमा सञ्चालन भएका विभिन्न कृषि प्रसार पद्धतिहरू
- ३.४ नेपालमा सञ्चालित विभिन्न कृषि प्रसार तरिकाहरू र तिनीहरूको सञ्चालन विधि
- ३.५ अगुवा कृषक तथा कृषक समूहको परिचय, महत्व एवं कृषि प्रसारमा अगुवा कृषकको भूमिका
- ३.६ कृषक समूह गठन प्रकृया एवं प्रभावकारी परिचालन, कृषक समूह मार्फत कृषि प्रसार कार्य सञ्चालन
- ३.७ कृषि प्रसारमा स्थानीय नेतृत्वको भूमिका
- ३.८ कृषि संचार कार्यक्रमको आवश्यकता तथा विकसित नयाँ प्रविधिहरू (श्रव्यदृश्य सामग्री, मोबाइल एप्लिकेशन र किसान कल सेन्टर)
- ३.९ कृषि तालिम र यसको महत्व, प्रभावकारी तालिम सञ्चालनका आधारहरू
- ३.१० कृषक पाठशाला, किसान-किसान कृषि प्रसार पद्धति

४ बाली विज्ञान

- ४.१ बाली विज्ञानको परिभाषा र नेपालमा बाली विकासको महत्व
- ४.२ नेपालमा लगाइने खाद्यान्न, दलहन, तेलहन तथा औद्योगिक बालीहरूको वैज्ञानिक वर्गीकरण र नामाकरण
- ४.३ नेपालको विभिन्न हावापानी लागि विगत पाँच वर्षमा सिफारीस गरिएका धान, मकै, गहुँ, ऊखु, जुट, मुसुरो, र तोरी बालीका जात र तिनीहरूको पाक्ने अवधि, सरदर उत्पादन क्षमता, सिफारीस क्षेत्र र मुख्य विशेषताहरू र राजपत्रबाट हटाईएका (Denotified) जातहरू
- ४.४ बीउको परिभाषा, गुणस्तरीय बीउ उत्पादन र उत्पादनोपरान्त गुणस्तर कायम राख्न अपनाउनुपर्ने विधिहरू
- ४.५ धान, मकै, गहुँ, ऊखु, जुट, मुसुरो, र तोरी बालीहरूको उन्नत खेती प्रविधि
- ४.६ नेपालको विभिन्न क्षेत्रमा प्रचलित बालीचक्र तिनको महत्व, उदहारण र संकेत चिन्ह
- ४.७ सुदूरपश्चिम प्रदेशका विभिन्न क्षेत्रमा उत्पादन हुने रैथाने बालीहरू
- ४.८ बीउ विजन ऐन, २०४५ (पहिलो संशोधन, २०६४) र बीउ विजन नियमावली, २०६९

५ बाली संरक्षण

- ५.१ नेपालका प्रमुख खाद्यान्न, नगदे, तरकारी एवं फलफूल बालीका प्रमुख रोग, किरा एवं झारपात तीनको पहिचान, नोक्सानी एवं रोकथाम प्रविधि
- ५.२ एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन (Integrated pest management) परिचय, सिद्धान्त र महत्व
- ५.३ कृषि विकासमा उत्पादनोपरान्तको रोग किरा व्यवस्थापनको महत्व र यस क्षेत्रमा उपलब्ध प्रविधिहरू
- ५.४ बाली संरक्षण प्रयोगशाला निदान सेवाका लागि प्रयोग हुने सामान्य विधिहरू
- ५.५ रोग, किरा एवं झारपात तथा यिनको प्राकृतिक शत्रुहरू (मित्रजीव)को जानकारी र उपयोगिता
- ५.६ मौरी पालन, रेशम किरा पालन तथा किम्व खेतीको उन्नत प्रविधि
- ५.७ नेपालमा खेती गरिएका च्याउका प्रजाती र कन्ये तथा गोब्रे च्याउ खेती प्रविधि
- ५.८ रोग किरा नियन्त्रणमा Plant quarantine को भूमिका
- ५.९ नेपालमा प्रतिबन्ध गरिएका विषादीहरू, विषादीको सुरक्षित प्रयोग र विषादी अवशेष दूत विक्षेपण
- ५.१० जैविक, वानस्पतिक तथा रासायनिक विधिबाट बाली संरक्षण
- ५.११ बोर्दो मिश्रण, बोर्दो पेष्ट, पेन्ट तयारी विधि
- ५.१२ बाली उपचार शिविर र यसको आवश्यकता
- ५.१३ विरुवा संरक्षण ऐन, २०६४ र नियमावली, २०६४
- ५.१४ जिवनाषक विषादी व्यवस्थापन ऐन, २०७६

बृन्दावन नगरपालिका, मधेश प्रदेश, रौतहट

नायब प्राविधिक सहायक, चौथो पाठ्यक्रम

६ कृषि अर्थशास्त्र

- ६.१ कृषि अर्थशास्त्रको परिचय र कृषि विकासमा यसको महत्व
- ६.२ माग तथा आपूर्तिको नियम
- ६.३ कृषि विकासमा बजारको महत्व तथा बजारमुखी कृषि उत्पादन योजनाको अवधारणा
- ६.४ बजार मूल्य (फार्मगेट, थोक तथा खुद्रा मूल्यको अवधारणा)
- ६.५ कृषि बजारिकरण (समूह बजार, हाट बजार, सहकारी बजार) को परिचय, वर्तमान स्थिति र कृषि विकासमा यसको महत्व
- ६.६ उत्पादन लागतको परिचय र तुलनात्मक लाभका बालीहरूको पहिचानमा यसको भूमिका
- ६.७ प्राथमिक तथ्यांक (Primary data) र सहायक तथ्यांक (Secondary data) को परिचय तथा श्रोतहरू एवं तथ्यांक संकलन गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू
- ६.८ बाली कटानी (Crop Cutting) र यसको महत्व
- ६.९ कृषि उद्यम (Agri-business) को परिचय र नेपालमा यसका सम्भावनाहरू
- ६.१० नेपालमा वस्तुगत कृषि उपजहरूको बजार प्रणाली बारे जानकारी
- ६.११ प्रदेश तथा स्थानीय तहमा योजना तर्जुमा, कार्यक्रम कार्यान्वयन, सुपरिवेक्षण, अनुगमन एवं मूल्यांकन
- ६.१२ सुदूरपश्चिम प्रदेशमा कृषि उस्मायन (Agri Incubation) र यसको उद्देश्य
- ६.१३ कृषि विकासका कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा कृषि तथ्याङ्कको महत्व
- ६.१४ कृषिवस्तुमा मूल्य अभिवृद्धि श्रृंखला विकासको परिचय तथा महत्व

७ माटो व्यवस्थापन

- ७.१ माटोको परिभाषा, माटो निर्माणको प्रक्रिया र नेपालको माटोबारे संक्षिप्त जानकारी
- ७.२ माटोका गुणहरू
 - ७.२.१ भौतिक गुण - माटोको बनोट, बुनोट, घनत्व, रंग, माटोका पानी धारण गर्ने क्षमता
 - ७.२.२ रसायनिक गुण - माटोको प्रतिक्रिया(पि.एच.), प्रांगारिक पदार्थ र यसको महत्व, कार्बन/नाइट्रोजन अनुपात
 - ७.२.३ जैविक गुण - राईजोबियम र एजोटोब्याक्टर
 - ७.२.४ अम्लीय र क्षारीय माटोको सुधार किन र कसरी
- ७.३ बिरुवालाई आवश्यक पर्ने खाद्यतत्व (मुख्यतत्वहरू - नाइट्रोजन, फस्फोरस र पोटास, सहायक तत्वहरू-क्याल्सियम, म्याग्नेसियम, गन्धक र सूक्ष्मतत्वहरू - फलाम, तामा, जस्ता, म्याग्नेज, मोलिब्डेनम, सुहाग (बोरोन) र क्लोरिन) हरूको काम र यिनको कमी हुँदा देखिने लक्षण र रोकथामका उपायहरू
- ७.४ मल र मलखाद
 - ७.४.१ प्रांगारिक मल (कम्पोष्ट मल, गोठेमल, भर्मि कम्पोष्ट, सूक्ष्म जैविक मल, कुखुराको मल, हरियो मल, बायोग्यास लेदोको मल) र रसायनिक मल (नाइट्रोजनयुक्त, फस्फोरसयुक्त, पोटासयुक्त, मिश्रित र यौगिक, सहायक खाद्यतत्वयुक्त, सूक्ष्मतत्वयुक्त) यीनको प्रकृति, प्रयोग समय र प्रयोग गर्ने तरिकाहरू
 - ७.४.२ मलको मात्रा निकाल्ने तरिका
- ७.५ माटोको नमूना लिने तरिका, माटो जाँचको लागि माटोको तयारी तथा Kit box बाट नाइट्रोजन, फस्फोरस, पोटास तथा पि.एच. पत्ता लगाउने तरिका
- ७.६ माटो शिविर र यसको महत्व, घुम्ती माटो परीक्षण प्रयोगशालाबाट माटो जाँच
- ७.७ माटोको उर्वराशक्ति कायम राख्ने र बाली उत्पादनमा यसको व्यवस्थापन र महत्व
- ७.८ भू-क्षय (Soil erosion) र यसको कारण, प्रकार तथा व्यवस्थापन